

Zakaj za listo Federalizem

Ko je Slovenska skupnost ugotovila, da ni prodrla s svojim predlogom o skupnem ali skupnih slovenskih kandidatih na letošnjih državnozborskih volitvah, se je odločila za sodelovanje na medmanjšinski listi Federalizem. Njen predlog je propadel, ker ni naletel na pristanek in razumevanje slovenske komponente PSI in PDS. Socialisti so namreč raje ponovno izbrali pot sodelovanja z listarji, Occhettovi pristaši pa so v takšni dile-

DRAGO LEGIŠA

mi očitno dali prednost koristim lastne stranke. Komunistični obnovitelji ali prenovitelji (pristaši Armanda Cossutte) so samo z zadovoljstvom vzeli na znanje dejstvo, da pojdejo na volitve s svojim starim znakom, medtem ko je za zelene bilo znano, da raje hodijo svoja pota, kot da bi se čutili vezane na kako narodno ali manjšinsko disciplino.

Takšno je torej stanje, ki ga ima pred očmi slovenski volilni zbor v Furlaniji Julijski krajini pred državnozborskimi volitvami 5. in 6. aprila letos.

Četudi se njen predlog ni uveljavil, Ssk ni vrgla puške v korozi, temveč je sklenila neposredno poseči v volilni boj in glede na nastali položaj ter se ob upoštevanju starih izkušenj odločila za sodelovanje z medmanjšinsko listo Federalizem. Gre za volilno zavezništvo med Sardiniji, Valdostanci in Južnimi Tirolci, čemur so se pridružile še nekatere avtonomistične skupine. Iz sestave kandidatnih list v Furlaniji Julijski krajini pa je razvidno, da imajo v okviru tega volilnega zavezništva v naši deželi glavno in odločilno besedo Slovenci. To tudi pove vse.

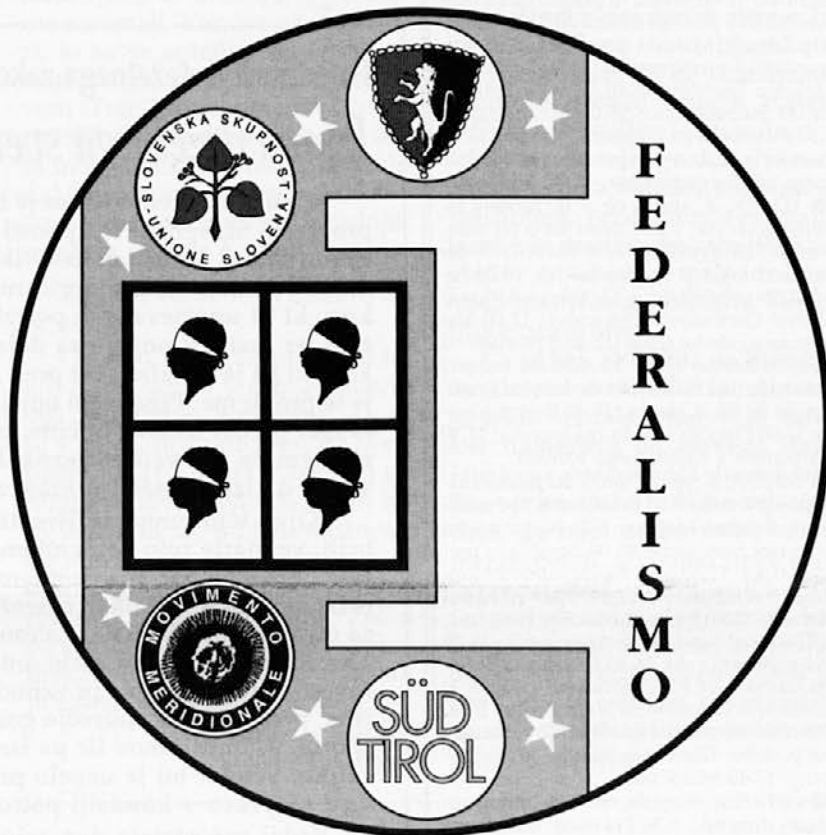
Na tej listi bo gotovo izvoljenih več kandidatov, ki bodo v novem rimskem parlamentu nepotvorjeni glasniki naših stališč in zahtev. Pri tem bo prihajala v poštev predvsem zahteva, naj se volilna zakonodaja tako spremeni, da bo slovenski narodni manjšini v Italiji ne glede na število volivcev zajamčeno predstavništvo v obeh zakonodajnih zbornicah.

Zatohlo volilno ozračje na Tržaškem

Biti plat zvona pred »slovansko« nevarnostjo je še vedno aktualno

Volilni boj in stališča posameznih strank na Tržaškem, Goriškem in v videmski pokrajini nudijo vedno nova izhodišča za razmišljanje. Kar še posebno bode v oči, je dejstvo, da biti plat zvona pred t.i. »slovansko nevarnostjo« ostaja ena najbolj priljubljenih volilnih tem med dobrim delom tujkajšnjih politikov, in to kljub epohalnim spremembam v Sloveniji, Jugoslaviji in drugod na Vzhodu.

Najvnetejši zagovorniki čiste italijanstva teh krajev se v tej svoji borbi ne ustavijo pred ničemer, niti pred bližnjim obiskom sv. očeta v Furlaniji Julijski krajini. To, da bo papež na trgu Unità v Trstu spregovoril v slovenščini in da bo tam delno tudi bogoslužje v našem jeziku, meče nekatere, zlasti novofašiste pri MSI in pa tudi novopečene socialistične zaveznike iz vrst nacionalistov Liste za Trst, dobesečno iz tira. Tako je zadnje čase slišati iz vrst MSI neverjetno grobe napade na tržaškega škofa in izjave, da pomeni slovenska beseda na osrednjem tržaškem trgu tako oskrumbo, kot bi pomenila oskrumbo nemška beseda v Jeruzalemu ali Tel Avivu. Misovski voditelji s tem posredno obtožujejo celotni slovenski narod rodomora, saj so »Slovani« krivi za poboj tisočev in tisočev italijanskih Tržčanov, Goričanov in Istranov, ki so žalostno končali v kraških fobjah po končani vojni maja 1945 in deloma tudi že prej ob kapitulaciji Italije septembra 1943. (Da se s številom resnično pobitih pretirava in da je v

fojbah našlo smrt tudi precej Slovencev in Hrvatov, kar dokazuje, da ni šlo za maščevanje in obračunavanje izključno iz narodnostne mržnje, tega seveda noben »kamerad« ne pove.)

Po takem boleznem modrovanju bi bilo treba podobna genocidna nagnjenja pripisati celotnemu nemškemu narodu zaradi grozljivih nacističnih zločinov med drugo svetovno vojno. Le Italijani so v celoti vedno in povsod kar po

definiciji »brava gente«. Le njim so drugi stalno povzročali krivice, zlasti ko so jim po zadnji vojni nepravilno odvzeli Istro, Reko in del Dalmacije. (Da je bila med to vojno Italija skupaj z Nemčijo napadalec in da se je morala zato brezpogojno vdati zmagovalcem, je za te ljudi čisto postranska zadeva.) To nepravilno izgubljeno zemljo naj bi bilo treba seveda nemudoma spet spraviti pod skupni italijanski krov, »Slovane« v Trstu, Gorici in še kje pa čimprej utišati, ker kot »bacili« ogrožajo italijanstvo teh krajev.

Podobna razmišljanja je slišati iz vrst že omenjene Liste za Trst, iz krogov italijanskih liberalcev in republikancev, pa tudi iz nekaterih demokristjanskih krogov. Koliko energij trošijo ti branilci italijanstva tam, kjer jim tega sploh ne bi bilo treba početi! Slovenci v Furlaniji Julijski krajini niso nobena nevarnost za obstoj italijanske države. Pač pa je oblast italijanske države močno ogrožena drugje, in sicer v Kampaniji, Kalabriji, na Siciliji ter

- Za pravičen zaščitni zakon
- Za zajamčeno zastopstvo manjšin v parlamentu, deželnem svetu in drugih izvoljenih telesih
- Za samostojni nastop in solidarnost med manjšinami
- Za uveljavitev slovenskih kandidatov v Furlaniji-Julijski krajini, Rimu in Milanu
- Za sožitje na naših tleh ob zavračanju protislovenske gonje
- Za večjo moč manjšin v novem parlamentu

RADIO TRST A

■ NEDELJA, 5. aprila, ob: 8.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.30 Kmetijski tednik; 9.00 Sv. maša iz župnijske cerkve v Rojanu; 9.45 Pregled slovenskega tiska v Italiji; 10.00 Mladinski oder: »Velik križ«; 11.45 Vera in naš čas; 12.00 Narodnostni trenutek Slovencev; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Glasba po željah; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Boris Kobal: »Bonjour Triestesse ali kabaret podirajočih se dni.« 14.40 Potpuri; 15.30 Krajevne stvarnosti; 17.00 Šport in glasba.

■ PONEDELJEK, 6. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro pa naše, vmes: 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Jugoslavija 1918-1941; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Nikoli ni prepozno za učenje; 12.40 5 pesmijo od Brd do Krasa; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Gospodarska problematika; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček; 15.30 Strmeče uho; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Simon iz Ruta — ob petdesetletnici drugega tržaškega procesa; 17.30 Mladi val.

■ TOREK, 7. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.20 Dobro jutro pa naše, vmes: 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Alpe Jadran; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Nepoznane odrske sanje; 12.40 5 pesmijo od Brd do Krasa; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 16.00 Mi in glasba; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Dopsnice z najbližnjega vzhoda.

■ SREDA, 8. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Narodnostni trenutek Slovencev; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Male neznane države; 12.40 5 pesmijo od Brd do Krasa; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 13.25 Na goriškem valu; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Na goriškem valu; 15.30 Simboli in še kaj; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Literarne podobe: Glasovi iz Sibirije; 17.30 Put-puri; 17.40 Mladi val.

■ ČETRTEK, 9. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Dopsnice z najbližnjega vzhoda; 8.40 Znani slovenski ansambli; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Moji prijatelji za boljši svet; 12.40 5 pesmijo od Brd do Krasa; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 15.30 Spoznajmo Slovenijo; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Četrtekova srečanja; 17.50 Mladi val.

■ PETEK, 10. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 8.00 Poročila in deželna kronika; 8.10 Halo, dober dan! Tu 362875; 9.00 Boris Kobal: »Bonjour Triestesse ali kabaret podirajočih se dni.«; 10.00 Poročila in pregled tiska; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Šaljivo — resno; 12.40 5 pesmijo od Brd do Krasa; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Otroški kotiček: »Barvni ringarajaz«; 14.30 Od Milj do Devina; 15.30 Simboli in še kaj; 16.00 Mi in glasba; 16.45 Postni govori; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 17.10 Kulturni dogodki; 17.40 Mladi val.

■ SOBOTA, 11. aprila, ob: 7.00 Jutranji radijski dnevnik; 7.30 Pravljica; 8.00 Poročila in deželna kronika; 9.30 Zapisi o literaturi; 10.00 Poročila in pregled tiska; 10.10 Koncert v Gledališču Verdi v Gorici; 11.30 Ivan Aleksandrovič Gončarov: »Oblomov«; 12.00 Oddaja iz Režije; 12.45 Glasnik Kanalske doline; 13.00 Opoldanski radijski dnevnik; 14.00 Poročila in deželna kronika; 14.10 Nediški zvon; 15.00 Duh časa in čar odra v spominih Jožeta Babiča; 16.00 Mi in glasba; 17.00 Poročila in kulturna kronika; 18.00 Franjo Francič: »Mar ni res, Ana? Ali na oni strani.«

Biti plat zvona pred »slovansko« nevarnostjo...

◀■■■ ■ zadnje čase še v Apuliji. Tam vedrijo in oblačijo ter ustrahujejo več sto tisoč ljudi, kot je priznal sam predsednik republike, organizirane tolpe »camorre«, »ndranghete«, »mafije« in »Sacre corone unite«. Tam je skoraj vsak dan na delu krvava justica organiziranega kriminala, ki strelja ne samo na ljudi dvomljive preteklosti, ampak tudi na policijske agente, sodnike in politike, pozicijske in opozicijske. In ti politiki niso kake drugorazredne osebnosti. Pred

nekaj tedni je bil v Palermu ob belem dnevu ustreljen evropski poslanec Salvo Lima, velik prijatelj in sodelavec samega italijanskega ministrskega predsednika Andreottija.

Iz vsega tega jasno izhaja, kam bi se morala obrniti skrb tukajšnjih »italianissimov«, ki se boje ogroženosti svoje identitete in države od strani »Slovanov«.

V zvezi s polemikami ob obisku sv. očeta pa velja podčrtati še eno pomembno dejstvo. Nenaclonjenost ali vsaj zaskrbljenost

zaradi rabe slovenščine med obredom na trgu Unità v Trstu so izrazile tudi osebnosti, ki o sebi pravijo, da so kristjani. To pomeni dvojno pohujšanje. Kakšen zgled strpnosti in krščanske ljubezni do bližnjega nudijo takšne izjave? In še: ali ni škandal prve vrste, da nastajajo te bedne in pritlikave polemike tudi zato, ker že vse od prihoda italijanskih oblasti v te kraje in še prej ni prišlo, zlasti v Trstu in Benečiji, do nekega iskrenega dialoga med italijanskimi in slovenskimi kristjani, medtem ko so Slovenci na levi vendarle našli sogovornike?

* * *

V nedeljo, 29. marca, je bil v Zgoniku slavnosten koncert Tržaškega partizanskega pevskega zbora ob 20-letnici obstoja ter istočasno ob 45-letnici glasbenega dela njegovega dirigenta Oskarja Kjudra. Koncerta se je udeležilo številno občinstvo.

* * *

Ssk na obisku pri SDZ - Narodni demokrati stranki

Na vabilo SDZ — Narodne demokratske stranke je bilo v sredo, 25. marca, v Ljubljani prvo uradno srečanje med to politično silo in zastopstvom Slovenske skupnosti. Delegaciji sta vodila predsednik SDZ-NDS, minister za pravosodje prof. Rajko Pirnat in deželni tajnik SSK Ivo Jevnikar.

Srečanje je bilo posvečeno zlasti položaju slovenske manjšine v Italiji. Delegacija Ssk, v kateri so bili še deželni predsednik Marjan Terpin, predsednik goriškega pokrajinskega sveta Ssk dr. Štefan Bukovec, deželni tajnik Mladinske sekcije dr. Damjan Terpin, deželni predsednik MS dr. David Slobec in odgovorni za zunanje stike pri MS Ssk Peter Rustja, je spregovorila o problemu zaščitnega zakona, občinskih statutih, pogajanjih med Slovenijo in Italijo, bližnjih volitvah in drugih aktualnih vprašanjih.

Minister Pirnat se je izrekel za »pozitivno recipročnost«, ki naj ničesar ne oduzame italijanski manjšini v Sloveniji, odločno pa naj izboljša status Slovencev v Italiji. Poudaril je tudi pozornost svoje stranke do Slovencev brez slovenskega državljanstva in podčrtal, da morajo biti narodni interesi pred gospodarskimi interesi. V razpravo so posegli še podpredsednika stranke Andrej Šter in Anton Tomažič, Janez Vuk in predsednik MLIN-a Peter Volasko.

Govor je bil tudi o zahtevi Slovencev v Italiji po zajamčenem manjšinskem zastopstvu v italijanskem parlamentu, deželnem svetu in izvoljenih upravah, kot tudi o primernosti, da novi slovenski zakon o vladi ohrani in okrepi vlogo ministra za Slovence po svetu.

Po odobritvi deželnega zakona o razvoju Krasa

Izjava deželnega svetovalca B. Brezigarja

»Zakon o razvoju Krasa je bil ena osrednjih točk volilnega programa Slovenske skupnosti za deželne volitve leta 1988. Ta zakon smo si zamišljali nekoliko drugače: prepričani smo namreč bili — in še smo prepričani — da je potreben organski zakon, ki bi upošteval vse potrebe Krasa in kraškega prebivalstva ter zastavil pogoje za dejanski razvoj tega teritorija. Zakon, ki ga je deželni svet pred kratkim odobril, le delno rešuje te probleme. Predvsem omejuje splošne razvojne posege na kraški predel tržaške občine, poleg tega je normativno šibak, obenem pa kot veliko neznanko vsebuje pooblastilo deželni vladi, da izdela načrt o kraškem parku.

Kljub tem pomanjkljivostim pa je zakon, ki smo ga odobrili, vendarle zelo pomemben, saj prvič v zgodovini naše dežele organsko načena problematiko Krasa in torej implicitno priznava, da je dežela to ozemlje v vseh treh desetletjih svoje obstoja zapostavljala. Zakonsko besedilo vsebuje posege za 23 milijard lir, kar ni malo; od teh je 15 milijard namenjenih investicijam na območju vzhodnokraške konzulte tržaške občine, predvsem na področju gospodarskega razvoja, kulture in športa, 900 milijonov lir pa izrecno za kmetijstvo; to sicer ni veliko, vendar mi je uspelo prvotni znesek 300 milijonov lir med razpravo v komisiji potrojiti.

Sedaj preostajata dve zelo pomembni nalogi: prvič, poskrbeti za čimprejšnje pravilno izvajanje tega zakona, da bodo razpoložljiva sredstva v čim večji možni meri koristila dejanskim potrebam kraškega prebivalstva, drugič, v srednjeročnem obdobju pripraviti morebitne spremembe in jih ob prvi priložnosti predložiti deželnemu svetu z namenom, da se zakon še izboljša.«

Poziv vsem slovenskim rojakom po Italiji

Kakor že na zadnjih evropskih volitvah leta 1989, tako tudi na letošnjih parlamentarnih volitvah 5. in 6. aprila nastopa edina slovenska stranka v okviru liste manjšin in avtonomističnih gibanj »FEDERALIZEM«. V sklopu skupnega volilnega simbola je tudi slovenska lipova vejica. Na kandidatnih listah je tudi več zelo vidnih slovenskih predstavnikov, zlasti v volilnih okrožjih Furlanije-Juljske krajine. Slovenska kandidata sta tudi v volilnem okrožju za poslansko zbornico Milan (Marija Ferletič, predsednica Sveta slovenskih organizacij iz Gorice) in v okrožju Rim-Latina-Viterbo-Frosinone (dr. Zorko Harej, pokrajinski svetovalec v Trstu in predsednik Zveze cerkvenih pevskih zborov).

Na to opozarjamo vse Slovence, ki živijo zlasti na omenjenih območjih Italije. Naš topel poziv pa gre tudi vsem drugim slovenskim rojakom po Italiji, naj na parlamentarnih volitvah prihodnjega 5. in 6. aprila glasujejo za listo manjšin »Federalizem«, ki je že doslej podpirala in bo tudi v bodoče podprla zahtevo po zaščiti slovenske manjšine v Italiji. Da lahko ta lista izkoristi tudi glasove iz ostankov, je potrebno, da po vsej državi prejme vsaj tristo tisoč glasov.

Vsak glas je dragocen. Zato ga Slovenci zaupajmo listi FEDERALIZEM. Priporočamo tudi, da našima slovenskima kandidatom HA-REJU v Rimu in FERLETIČ Mariji v Milanu date preferenčni glas!

Pogovor s prof. Marjanom Kravosom o papeževem obisku

»Boga prosim, da bi k nam ne prišel z mržnjo v srcu«

Papežev obisk v deželi Furlaniji-Juljski krajini je izzval vrsto polemik, o katerih smo lahko predvsem v tem zadnjem času veliko brali v javnih občilih. O izjemnem pomenu tega dogodka, o vzrokih za negotovost ter o odnosih med slovenskimi in italijanskimi verniki smo se pogovorili s prof. Marjanom Kravosom iz Trsta, ki je kot laik zelo aktiven v Cerkvi.

Marijan Kravos

Kaj Vam osebno pomeni obisk Janeza Pavla II. v naših krajih?

Pri tem me najbolj prevzema občutek univerzalnosti Cerkve. Skoraj zbega me misel, kako je mogoče, da pride najvišji predstojnik obiskat prav mene, moje mesto in tudi slovensko katoliško skupnost, ki tu živi. Prav preko tega papeževega obiska sem v bistvu povezan s kristjani po vsem svetu.

Na žalost pa je v zvezi s tem obiskom prišlo do hudih naspro-

V DRUŠTVU SLOVENSkih IZOBRAŽENCEV v Trstu bo ponedeljkov večer 6. aprila posvečen filmu Danijela Jarca »Sejem pripadnosti«. Avtorja in delo bo predstavil prof. Aleš Doktorič. Začetek ob 20.30.

Za poseg politične Evrope

Nedavno je tekla obširna razprava ob črtanju pravice do rabe slovenskega jezika v statutih občin Števerjan, Sovodnje in Doberdob. Slovenska skupnost je zelo aktivno posegla v vse to in priredila vrsto srečanj in sestankov svojih izvoljenih predstavnikov. Sklenjene so bile različne pobude za razne nastope.

Ena izmed teh je tudi vloga na evropski parlament. Pred kratkim je želna Ssk poslala ustrežne spomenice evropskemu poslancu liste Federalizem Mariu Melisu in flamskemu evropskemu poslancu Jaku Vandemeulebreucku, voditelju manjšinske parlamentarne skupine v Strasburgu. Slovenska skupnost tu zahteva, da se tudi ta najvišji evropski izvoljeni organ seznanj v vprašanem in da pride do ustreznih korakov v tem smislu.

tovanj. Nekateri Slovenci trdijo, da bo naša prisotnost v teh krajih prišla premalo do izraza...

Predvsem vztrajam pri tem, naj bi — v mejah možnega — bili slovenska beseda in slovenski predstavniki prisotni na vseh srečanjih, ki jih bo imel papež v naši deželi. Naše prisotnosti namreč ne smemo omejiti samo na Trg Unità v Trstu in na Travnik v Gorici.

Z italijanske strani pa se je dvignil val negotovost zaradi »dvojezične maše«. Kaj menite Vi o teh polemikah?

Ko sledim temu, kar se dogaja okrog papeževega obiska pri nas, mi prihajajo na misel Kristusove besede: »Ne mislite, da sem prišel zato, da prinesem na zemljo mir; nisem prišel, da prinesem mir, ampak meč.« Kot je bilo Kristusovo bivanje na svetu izziv te danji družbi, tako je tudi papežev obisk pri nas izziv celotni naši družbi in, glej slučaj, največja nesoglasja so ravno v Trstu.

Vse, kar se dogaja, je sicer razumljivo. Razumljivo je, da je italijanska skupnost razžaljena, ker bo zadonela slovenska pesem in odmevala slovenska beseda prav na trgu zedinjenja Italije. Razumljivo je, da se slovenska skupnost boji, da bi jo italijanski del, ker je številčno močnejši, potisnil na kraj dogajanja, kot se je to že večkrat zgodilo.

Res, vse to je razumljivo, še zdaleč pa ne opravičljivo, ker vse to negativno razpoloženje do škofa in pripravljalnega odbora izvira iz strahu. A v Kristusu ni strahu. Sam Kristus je večkrat ponovil besede: »Ne bojte se!« in glej, tudi prve besede, ki jih je papež spregovoril po izvolitvi so bile ravno »Ne bojte se!«. Prepričan sem, da nas k temu tudi danes vabi.

Bo po Vašem ta obisk prispeval k zblizanju ali pa še k večjemu razkolu med slovenskim in italijanskim delom Cerkve?

Dejal bi naslednje: kdor verjame v moč ljubezni, v potrebo po sodelovanju med obema skupnostima v teh krajih, bo v tem ob papeževem obisku še bolj potrjen. Kdor pa to sodelovanje odklanja, oziroma se ga boji, pa bo razočaran in njegov strah pred odpiranjem drugemu se bo še bolj poglobil.

Se Vam morda zdi, da je predpad med obema skupnostima v zadnjem času postal globlji?

Kot bivši član škofijske komisije za mladinsko pastoralno moram reči, da je bilo doslej veliko storjenega za zblizanje slovenske in italijanske verske skupnosti. Morda se je v tem trenutku to sodelovanje le nekoliko upočasnilo. To se je verjetno zgodilo predvsem zato, ker je konkretno premalo ljudi, ki bi se za te probleme zanimali. Vendar pa se odnosi, ki so se spletli v tej letih, od škofijskega zborovanja z naslovom »Trst: kristjani iz oči v oči« leta 1978 do danes niso skalili, kot bi morda nekateri radi prikazali. Žal pa so prav nekatere sile, ki so nasprotno sodelovanju, v zadnjih mesecih postale posebno glasne.

Kako se želite Vi pripraviti na ta obisk?

Osebnost bi se rad pripravil tako, da bi skušal v sebi odpraviti vse morebitne napetosti, ki so še v meni. Boga prosim, da bi ne prišel na Trg Unità z jezo ali pa mržnjo v srcu. Hvaležen sem tudi Vam, ker ste mi dali možnost, da sem se v to problematiko tudi osebno poglobil. Tudi to je zame priprava na papežev obisk. Želim pa si tudi kakih župnijskih ali škofijskih pobud, ki bodo služile kot priprava na papežev obisk.

Pogovor je zapisala Helena Jovanovič

Zakaj za listo...

Domala vse italijanske politične sile danes zahtevajo, naj se tako spremeni volilna zakonodaja, da bo parlament postal pristnejši glasnik volje ljudstva in manj glasnik vodilnih struktur posameznih političnih strank. V okviru teh prizadevanj postavljamo Slovenci v Italiji odločno zahtevo po lastnem parlamentarnem predstavništvu, kar naj se omogoči z ustreznimi spremembami dosežanih volilnih predpisov. To v ostalem ni nekaj nemogočega, saj je določeno manjšinsko predstavništvo v nekaterih primerih že predvideno v italijanskem pravnem redu, da ne omenjamo ustavnih določil drugih evropskih držav in zlasti ustavnih določil mlade slovenske države. Njena ustava namreč zagotavlja prisotnost predstavništva italijanske in madžarske manjšine ne glede na število pripadnikov obeh manjšin na ozemlju Republike Slovenije.

Če je Ssk vključila na listo Federalizem slovenske kandidate, je tako ravnala predvsem zato, ker namerava od novega italijanskega parlamenta doseči takšno spremembo volilne zakonodaje, da nam ne bo treba venomer trepetati, ali bomo imeli svoje predstavnike v Rimu ali ne. To je torej glavni razlog, zaradi katerega imamo Slovenci svoje ljudi na listi Federalizem. Zato je prav, da to volilno zaveznitvo na skorajšnjih volitvah tudi množično podpremo.

Za senat

VOLI TAKO!

(Ime in priimek kandidata že natisnjeno)

Na glasovnici za senat ne pišemo preferenc, ker je ime kandidata na njej že natisnjeno.

5. in 6. aprila 1992

SLOVENSKA SKUPNOST

Ob smrti Nadje Kriščak

Nepričakovano je v letih največje ustvarjalnosti v petek, 27. marca, ponoči umrla Nadja Kriščak, časnikarka Primorskega dnevnika in aktivna kulturna delavka. V noči med ponedeljkom in torkom prejšnjega tedna jo je zadela možganska kap; na oddelku za oživljanje katarinarske bolnišnice, kamor so jo odpeljali, ni bilo zanj nobene pomoči.

Po značaju prijetna, duhovita, na videz trdna a v bistvu ranljiva, se je znala pokojna Nadja Kriščak priljubiti vsakomur, ki jo je spoznal. Imela je veliko prijateljev, ki so znali ceniti njeno odkritost, neposrednost in tudi pripravljenost, da v sili vedno priskoči na pomoč.

Nadja Kriščak je večino svojega prostega časa žrtvovala za kulturno dejavnost. Pomembno je povedati, da je ustanovila kvalitetno tržaško folklorno skupino »Stu ledi« in jo tudi vsa ta leta vodila. Igrala je na harmoniko, raziskovala je našo preteklost in si predvsem prizadevala, da naši ljudski običaji ne bi tonili v pozabo. V knjigi o slovenski folklori z naslovom: »Deklica, podaj roko« so tudi njeni zapisi, svoje članke pa je objavljala tudi drugod. In še veliko bi bila storila, če bi imela več časa. A njena življenjska nit se je pretrgala pri 46. letu starosti.

(hj)

Priljubljena mladinska revija je razširila svoj »delokrog«

»Pesem mladih« prvič zadonela na drugi strani meje

Letošnja »Pesem mladih«, zborovska revija otroških in mladinskih pevskih zborov je bila 29. t.m. še posebno slavnostna. Njen večletni organizator — Zveza cerkvenih pevskih zborov — se je tokrat povezal s Kulturnim centrom »Srečka Kosovela« iz Sežane. »Pesem mladih« je tako letos prvič zadonela na drugi strani meje. Zanimanje je bilo zelo veliko, saj je bil sežanski Kulturni dom nabito poln, tako da nekateri niso dobili sedeža.

Na prireditvi je spregovoril predsednik Zveze kulturnih organizacij iz Sežane David Terčon, ki je med drugim poudaril, kako je pomembno, da otroci ne pozabijo peti, saj je »kultura edina prava pot k sožitju«. Nato je stopil na oder predsednik ZCPZ Zorko Harej, ki je za občinstvo iz Slovenije (v zamejstvu je ta revija zelo znana) obnovil zgodovino »Pesmi mladih«, zahvalil se je za sodelovanje ter izrazil upanje, da bo to v korist obeh skupnosti, ki ju ločuje meja.

Na letošnji reviji je nastopilo 11 otroških in mladinskih zborov. Zaradi bolezni ni pel OPZ »Ladjica« iz Devina, nastopili so naslednji zbori: OPZ »Vesela pomlad« z Opčin (vodi Franc Pohajač), OPZ »A.M. Slomšek« iz Bazovice (v. Bojana Kralj), OPZ »Vigred« iz Šempolaja (v. Mitja Pernarcich), OPZ »Zvonček« z Rentabra (v. Anton Bedenčič), OPZ osnovne šole »Srečko Kosovel« iz Sežane (v. Bojana Kralj), OPZ »Kresnice« od Sv. Ivana v Trstu (v. Karmen Koren), OPZ »Trebče« (v. Zdenka Kavčič-Križmančič), MPZ »Vesela pomlad« (v. Franc Pohajač), OPZ »Fran Venturini« od Domja (v. Suzana Žerjal), MPZ osnovne šole »S. Ko-

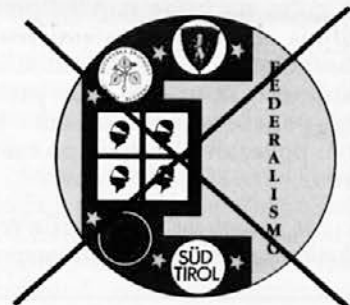
OPZ »Vigred« iz Šempolaja, najmlajši pevski zborček na nedeljski reviji »Pesem mladih«

sovola« iz Sežane (v. Bojana Kralj) in DPZ »Vesela pomlad« (v. Franc Pohajač).

Prav vsi zborčki malih pevcev zaslužijo pohvalo. Prav tako gre pohvala prizadevnim zborovodjem, posebno tistim, ki so na tej prireditvi vodili tudi po tri različne zборе. Treba pa je pripomni-

ti da je bilo v vseh zborih pre malo dečkov, kot da bi bilo zborovsko petje le za »punčke«. Število članov mnogih zborov je pre nizko; prav pozitivno izjemo predstavlja zbor od Domja, v katerem je bilo na tej prireditvi malih pevcev toliko, da jih je bilo kar veslelje pogledati.

**SLOVENC
PO
ITALIJI
VOLITE TAKO**

Kulturno prijateljsko srečanje z učenci iz Borovelj

V torek, 24. marca, se je skupina učencev 3. in 4. razreda glavne šole iz Borovelj udeležila srečanja z vrstniki 2. in 3. razreda nabrežinske srednje šole Igo Gruden z dodeljenim oddelkom v Križu. Srečanje se vključuje med pobude kulturnih izmenjav, za katere sta se obe šoli zavzeli ob koncu lanskega leta in s katerimi nameravata nadaljevati tudi v prihodnjih letih. Učenci slovenskih šol v Italiji sicer pogosto potujejo v Slovenijo in navezujejo stike s tamkajšnjimi šolami, redko ali pa sploh ne upoštevajo stikov z drugimi slovenskimi manjšinami. To dejstvo je dalo povod zasnovanju tega srečanja s koroškimi rojaki.

Gostje iz Borovelj so prispeli na nabrežinsko šolo pod vodstvom prof. Tatjane Pavčič. Gostitelji so jih sprejeli z Zdravljico in venčkom slovenskih narodnih. Nato so jih še pozdravili Valentina Tinta v imenu učencev, ravnatelj Zvonko Legiša in odbornica

za šolstvo v občini Devin Nabrežina, prof. Vera Tuta.

Po skupni malici v šolskih prostorih so si gostje ogledali nabrežinsko hranilnico in posojilnico, kjer sta jim predsednik Guido Zidarič in ravnatelj Milan Vremec orisala zgodovino in sedanje delovanje zavoda. Kljub slabemu vremenu so se koroški učenci odpeljali še do nabrežinskih kamnolomov, edinstvenih kraških brezen, ki jih je izoblikoval človek v zadnjih dva tisoč letih.

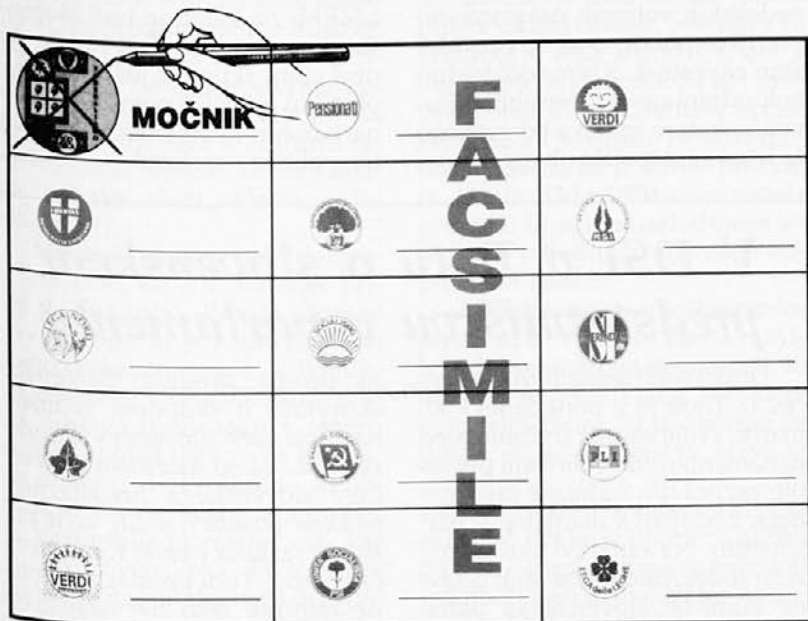
Kosilo so gostom preskrbeli učenci nabrežinske in kriške srednje šole, ki so se v ta namen porazdelili v 17 manjših skupin in sprejeli k sebi v goste po dva koroška učenca. Po kosilu so se boroveljski rojaki popeljali do Miramara in Trsta. Podobno srečanje je v načrtu tudi za učence šole Igo Gruden, ki se bodo prihodnji mesec udeležili enodnevnega obiska v Borovljah na Koroškem.

L.Z.

Predstavitev kandidatov Ssk za parlamentarne volitve v Trstu

Za poslansko zbornico v okrožju Trst VOLI TAKO!

Damo lahko samo ENO preferenco!
5. in 6. aprila 1992

SLOVENSKA
SKUPNOST

Kandidati na listi »Federalismo« v Furlaniji-Julijski krajini,
Milanu in Rimu za volitve 5. in 6. aprila

POSLANSKA ZBORNICA — Okrožje Trst

dr. Peter Močnik — tržaški pokrajinski podtajnik SSK, odvetnik in šolnik
Giuseppe Cerise — predstavnik Union Valdôtaine, uradnik
Stelio Pranzo — predsednik deželnega odbora Gibanja upokoencev

POSLANSKA ZBORNICA — Okrožje Videm, Belluno, Gorica, Pordenon

dr. Mirko Spazzapan — pokrajinski odbornik SSK v Gorici, zdravnik
Sabina Antoni — članica goriškega pokrajinskega sveta SSK, uradnica
Aristide Bonelli — predstavnik Sardinske akcijske stranke
Marko Braini — član goriškega pokrajinskega sveta SSK, tehnik
Luigi Cesarini — član vsedravnega vodstva stranke upokoencev iz Milana
Branko Černic — občinski svetovalec SSK v Sovodnjah, zdravstveni operater
Stanislav Ferfaglia — član doberdobske sekcije SSK, bolničar
dr. Maja Lapornik — članica tržaškega izv. odbora SSK, programist-režiser
Manfred Margesin — podpredsednik stranke Union für Süd Tirol iz Bocna
Stelio Pranzo — predsednik deželnega odbora Gibanja upokoencev
Salvatore Venosi — član deželnega tajništva SSK, raziskovalec
Roberto Vicquery — predstavnik Union Valdôtaine iz Brussona (Dolina Aosta)
Ivan Vogrič — predsednik števerjanske sekcije SSK, kmetovalec

SENAT — Okrožje Gorica

dr. Andrej Bratuž — deželni podtajnik SSK, profesor

SENAT — Okrožje Trst I.

dr. Boris Pahor — pisatelj

SENAT — Okrožje Trst II.

dr. Dragomir Legiša — predsednik dež. nadzornega odbora SSK, časnikar

SENAT — Okrožji Čedad in Tolmeč

Salvatore Venosi — član deželnega tajništva SSK, raziskovalec

SENAT — Okrožji Pordenon in Videm

Luigi Cesarini — član vsedravnega vodstva stranke upokoencev iz Milana

POSLANSKA ZBORNICA — Okrožje Rim, Viterbo, Latina, Frosinone

dr. Zorko Harej — predsednik tržaškega pokrajinskega sveta SSK, glasbenik

POSLANSKA ZBORNICA — Okrožje Milan

Marija Ferletič — predsednica Sveta slovenskih organizacij

KAKO SE VOLI

Na volišču, kamor se moramo podati z volilnim potrdilom in osebnim dokumentom, bomo prejeli dve glasovnici: eno za poslansko zbornico in eno za senat.

Na obeh glasovnicah prečrtamo znak obkrožene velike črke E z napisom FEDERALIZEM, ki je znak liste manjšin in avtonomističnih gibanj.

Na glasovnici za POSLANSKO ZBORNICO je ta znak na prvem mestu levo zgoraj, na glasovnici za SENAT pa na sedmem mestu (drugi znak v srednji koloni). Ime kandidata je že natisnjeno na glasovnici, zato ne smemo pisati preference.

Preferenco pa lahko damo na glasovnici za poslansko zbornico, in sicer samo ENEMU kandidatu, s tem da napišemo njegov priimek ali priimek in ime v vrstico zraven znaka.

Ssk o bližnjih volitvah

Deželno tajništvo Slovenske skupnosti je na seji 24. marca v Nabrežini pozvalo slovenske ljudi v zamejstvu, naj na parlamentarnih volitvah podprejo slovenske kandidate na listi manjšin in avtonomistov Federalizem. Poudariti moramo svojo zavzetost za pravično reševanje naših problemov, še zlasti za dober zaščitni zakon in za zajamčeno zastopstvo manjšin v parlamentu in drugih izvoljenih telesih.

Na seji so člani tajništva obširno razpravljali tudi o deželnem zakonu za razvoj Krasa in potrdili stališče, da mora o bodočem kraškem parku sodločati domače prebivalstvo.

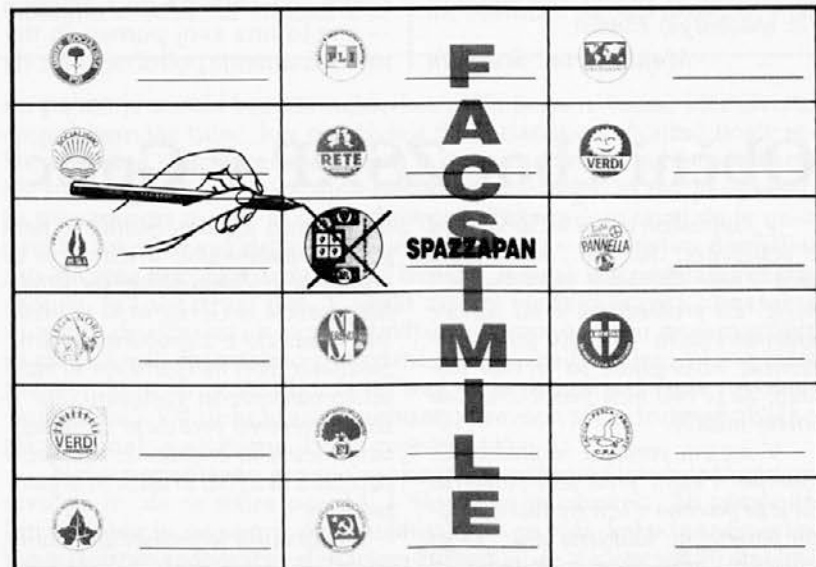
Ssk je pozitivno ocenila srečanje s predsednikom komisije za mednarodne odnose slovenskega parlamenta Matjažem Šinkovcem, do katerega je prišlo istega dne v Gorici. To je bila nova priložnost za razpravo o odprtih manjšinskih vprašanjih, zlasti v luči italijansko-slovenskih pogajanj o položaju manjšin.

Spričo skopih časopisnih vesti o perspektivah Primorskega dnevnika in o ustanovitvi nove založniške družbe s soudeležbo italijanskega kapitala je deželno tajništvo ponovilo svoje znano stališče, da bi moral biti edini slovenski dnevnik v Italiji izraz vse slovenske narodnostne skupnosti v Italiji. Pluralizem bi moral izražati tako v vsebini kot v upravi, podobno kot to skušajo uveljavljati osrednje kulturne ustanove manjšine. Ugotoviti pa je treba, da sta SKGZ in ZTT v svoje načrte vključili italijanske partnerje, ne pa ostalih manjšinskih komponent.

GLASOVNICA SIVE BARVE

Za poslansko zbornico v okrožju
GORICA-VIDEM-PORDENON-BELLUNO

VOLI TAKO!

Damo lahko samo ENO preferenco!
5. in 6. aprila 1992

SLOVENSKA
SKUPNOST

S Shakespearom skozi plitvine in globine človeškega duha

Ves ta svet je oder

Recital *Ves ta svet je oder* sodi v sklop pobud SSG, ki naj tesneje poveže gledališče in šolo. Izbor Shakespearovih besedil — dram in sonetov — sega v šestdeseta leta, ko je Jože Javoršek skozi tri motivne sklope: *Narava*, *Ljubezen* in *Smrt*, izrazil svojo vizijo Shakespearovega teatra in gledališča sploh. Režiser Branko Gombač je tedaj zaupal interpretacijo odlomkov trem gledališkim igralcem: Jožku Lukešu, Miri Sardočevi in Stanetu Starešiniču.

Nekoliko spremenjeni izbor je po treh desetletjih ohranil vso svojo svežino, izzvani pa kot poklon ob sedemdesetletnici Staneta Starešiniča in vidnem uspehu Mire Sardočeve na minulem Borštnikovem srečanju.

Med igralcema in publiko dijakov Znanstvenega liceja »Franceta Prešerna« se je prejšnjo sredo, tudi po zašlugi Vesne Zuppin, ki je recital obogatila s klavirsko spremljavo, spletna nevidna, a vendar tesna vez. Sama igralka je ob zaključku pohvalila izjemno občutljivost mladih gledalcev, ki so s svojo pozornostjo dokazali zanimanje za živo gledališko besedo.

Starešinič in Sardočeva sta v monologih in dialogih pričarala sugestivnost znanih in manj znanih del velikega angleškega dramatika. Njegova žlahtna beseda (v prevodu Otona Zupančiča, Mateja Bora in Janeza Menarta) je najprej zavalovila v utripu *Narave*, med žitnimi klasi, cvetjem, gozdovi, se preko viharjev in pomladi prelevila v znanilko *Ljubezni*, pa tudi *ljubosumnja*, naposled pa je vzvišeno in obenem naravnost odvrtno, groteskno, spregovorila o poslednjih stvarih, o *Smrti*.

Sardočeva in Starešinič sta tako, v skoraj poldrugo uro trajajočem nastopu, s svojo večplastno interpretacijo in dovršeno dikcijo prepotovala neenotno in težavno pot skozi duhovne plitvine in globine renesančnega (in sodobnega) človeka.

Majda Artač Sturman

OD MANJŠIN DO EVROPE

Le še kak dan nas loči od nedeljskih volitev za novi italijanski parlament. Skoraj konec je že volilne propagande, tako govorene kot pisane. Sobota bo dan, ki je tradicionalno posvečen »razmišljanju« pred nedeljskim glasovanjem. Koliko seveda volivci v resnici tedaj »razmišljajo«, je seveda drugo vprašanje. Zato pa za zaključek samo kratek razmislek o vsem tem.

Razmišljali smo v glavnem o potrebi slovenske politične prisotnosti, konkretno o aktivnem sodelovanju pri teh volitvah. Nadalje o sedanji obliki samostojnega nastopa v medmanjšinski povezavi, pa še o doslednosti pri volilnih izbirah. Težko je sedaj ob izteku kampanje še kaj izvirnega dodati. Poglejmo zato, kam nas dejansko povede tak volilni nastop, še prej pa sama politična izbira slovenske stranke. Če smo za koalicijo narodnih manjšin v Italiji, nas to vodi tudi v širše in — rekli bi — bolj daljnosežne pobude. Slovenci v Italiji smo kot državljani te republike tudi »državljani« Evropske skupnosti, skupnosti dvanajsterice, ki se je zlasti v zadnjem obdobju izkazala za pomemben dejavnik v mednarodni politiki (glej njene pobude za usodo nekdanje Jugoslavije, pa posebej priznanje Slovenije in Hrvatske).

S tem in mimo tega se tudi naša politična vloga širi. Mesto slovenske stranke v deželi Furlaniji-Juljski krajini je na ta način dobilo tudi večji odmev. Ne mislimo tu samo na sodelovanje stranke na evropskih volitvah, v mislih imamo tudi različne druge pomembne pobude Slovenske skupnosti v tem smislu. Sodelovanje njenih predstavnikov na mednarodnih kongresih v srcu politične Evrope, pa spet na študijskih srečanjih, od Dublina do Cagliarija — vse to ima svoj pomen in namen. Znamenje politične volje, da

še želi tudi slovenska manjšina v Italiji aktivno vključiti v politično Evropo. — To je pot **od manjšin do Evrope** — in prav nastop na nedeljskih volitvah naj ponovno potrdi to politično ali še prej idealno zavzetost. S tem tudi vedno bolj odpiramo pot republiki Sloveniji, katere zastava bo verjetno še letos zaplapolala ob ostalih pe-

tindvajsetih pred palačo Evropskega sveta v Strasburgu. In prav v tem okviru in v tem duhu bo glas za manjšinsko listo FEDERALIZEM, na kateri je tudi slovenska lipova vejica (kot je bila po prvi vojni skupaj z južnotirolsko planiko) najboljši pokazatelj naše narodne in demokratične zavesti ter politične zrelosti! a.b.

V DSI v Trstu o slovenskem predstavništvu v parlamentu

Društvo slovenskih izobražencev iz Trsta je v ponedeljek, 30. marca, svoje zadnje srečanje pred parlamentarnimi volitvami posvetilo razpravi o nujnosti zjamčenega zastopstva manjšine v parlamentu. Na zanimivi okrogli mizi so sodelovali predsednik ustavne komisije slovenskega parlamenta in predstavnik Demokratske stranke Tone Peršak, deželni tajnik Slovenske skupnosti Ivo Jevnikar in deželni svetovalec Ssk Bojan Brezigar. Srečanja bi se bil moral udeležiti tudi tajnik Narodnega sveta koroških Slovencev Marijan Pipp, ki pa je zaradi bolezni odpovedal obisk.

Gost iz Slovenije je prisotne predvsem seznanil z zaščito pripadnikov italijanske manjšine na slovenskih tleh. V ustavi je manjšinam posvečenih 5 členov (med tem člen 64, ki je v vsej ustavi najdaljši), predstavniki manjšine imajo dvakratno volilno pravico, saj med drugim neposredno volijo svoje predstavnike v parlament, poleg tega pa ima manjšina pravico do veta za vse posege, ki jo neposredno zadevajo.

Deželni tajnik Ivo Jevnikar je med drugim obžaloval dejstvo, da

ni prodrli predlog Slovenske skupnosti o skupnem volilnem nastopu vseh Slovencev. Poudaril je še, da so možnosti za izvolitev slovenskega predstavnika šibkejšje posebno sedaj, ko je prišlo do razkola v bivši Komunistični partiji. Tudi predlagane volilne reforme tako na vsedravnici kot tudi deželni in krajevni ravni ne obetajo nič dobrega za manjšino.

V prizadevanjih za uveljavitev naših pravic nam bo naša matična domovina lahko v veliko oporo in pomoč, je še dejal Jevnikar.

Skrajnji čas je, da pride v Italijo do volilne spremembe, ki bi zagotovila slovenski manjšini (ne stranki Slovenske skupnosti) prisotnost v obeh vejah parlamenta, je povzel deželni svetovalec Ssk Bojan Brezigar. Vsi pa se moramo zavedati, da obstaja tudi nevarnost, da izgubimo to, kar že imamo, namreč samostojne slovenske predstavnike v deželni, kot tudi v občinskem svetu. Mnoge vsedravnice stranke so namreč predlagale takšne volilne zakone, po katerih naša manjšina ne bi mogla izvoliti nikogar, če se ne

III B

Občni zbor ZSKP v Gorici

V Katoliškem domu v Gorici je bil v ponedeljek, 30. t.m., redni občni zbor Zveze slovenske katoliške prosvete. Za predsednika je bil potrjen Damjan Paulin. Udeležba je bila precejšnja, razveseljivo pa je tudi dejstvo, da je bilo med prisotnimi tudi precej mladih.

V svojem poročilu je predsednik Damjan Paulin predvsem poudaril, da je še posebno v tem trenutku izredno pomembno kulturno delo, ki ga opravlja Zveza, posebno še sedaj, ko se tudi na Goriškem stopnjujejo nacionalistične težnje; temu se je treba zoperstaviti s kvaliteto in kvantiteto dela. Na občnem zboru je o delovanju te organizacije poročala tudi taj-

nica Franka Žgavec. Sledila so nato poročila posameznih društev, ki so včlanjena v Zvezo slovenske katoliške prosvete iz Gorice in ki se pretežno ukvarjajo z zborovskim petjem. Slovenski zbori na Goriškem so imeli veliko nastopov in gostovanj, kar je zelo pomembno predvsem za navezovanje novih in krepitev že obstoječih povezav z drugimi društvi in organizacijami.

Po izvolitvi je predsednik Paulin izrekel še nekaj misli o bodočnosti Zveze. Predvsem je pozitivno ocenil dejstvo, da se je srečanja udeležilo tudi precej mladih. Dejal je še, da Zvezo v prihodnosti čakajo nove, pomembne naloge.

V Prosvetnem domu na Opčinah je bila v nedeljo, 29. marca, premiera prijetne predstave poljske pisateljice Elżbiety Burakowske z naslovom »Ni lahko biti pes«. Igrico je pripravila mladinska gledališka skupina z Opčin. Delo je sicer napisano za lutkovno gledališče, a je primerno tudi za uprizoritev z živimi igralci, kar se je lepo izkazalo tudi na odrskih deskah openskega Prosvetnega doma. Na sliki: prizor iz dela »Ni lahko biti pes« (foto M. Magajna)

NAŠA DRUŠTVA

»Mladinski dom« iz Boljunca

V Boljuncu, vasi v dolinski občini, ki spada pod tržaško pokrajino, od petdesetih let dalje aktivno in nepretrgano deluje Mladinski dom. Gre za kulturno društvo, ki je nastalo v okviru župnije predvsem z namenom, da vzgaja in prispeva k kulturni rasti mladine, vendar že od samega začetka služi celotni vaški skupnosti.

Mladinski dom je začel delovati leta 1956, ko je v Boljunec prišel g. Zupančič. Prej je obstajal pevski zbor, ki je v glavnem pel samo cerkvene pesmi. V Boljuncu je še pred vojno bilo Konzumno društvo (prav tako v okviru cerkve), poleg tega pa še Kulturno društvo »F. Prešeren«, ki obstaja še danes. Fašizem je tudi v tej vasi nasilno prekinil vse, kar je bilo slovenskega. Po vojni je ponovno začelo delovati društvo »F. Prešeren«, a časi so bili tedaj na žalost drugačni, saj so ideološke pregrade pogojevale vso dejavnost. V obdobju Kominforma je kulturno delo v Boljuncu skoraj popolnoma zamrlo. Tedaj je obstajala le neka vaška glasbena skupina, ki je nekajkrat nastopila. In to je bilo tudi vse.

G. Lojze Zupančič je kmalu preskrbel leseno barako, ki je dolgo leta služila kot sedež društva in v katerem so potekale razne prireditve ter kulturne dejavnosti, srečanja za otroke, v njej je delovala tudi knjižnica, zbirali so se skavti, ob sobotah pa so tudi predvajali kak film. Ta leta so bila res izredno plodna. Med drugim naj še povemo, da so člani doma takrat kar dve leti redno, vsak mesec, izdajali svoje glasilo z naslovom »Priatelj«. V tistem času so bile v glavnem vse pobude namenjene predvsem mladim.

Po več kot desetih letih se je začelo razmišljati, da bi postavili

nov, primernejši sedež. Zgradili so ga na istem mestu, kjer je več kot desetletje stala lesena baraka prav v bližini cerkve. Sredstva za gradnjo je dala delno Cerkev z denarjem, ki ga je dobila kot protivrednost za razlastitev svojih zemljišč za tovarno Velikih motorjev, delno pa je denar posodila dežela. Leta 1970 se je začela gradnja, že aprila naslednjega leta pa so v Boljuncu slovesno odprli novi sedež.

Z novim, primernejšim poslopijem, so se v okviru doma razvile tudi razne druge dejavnosti, ki jih prej ni bilo. Poleg ženskega pevskega zbora, ki je obstajal že dolgo, saj se je v bistvu razvil iz cerkvenega zbora, je v 70. letih začel delovati tudi mladinski pevski zbor. Pevke iz Boljunca nastopajo še danes in pojejo predvsem v domači vasi in okolici ter nastopajo tudi na raznih zborovskih revijah. Mladinski pevski zbor pa je žal, po približno 10 letih, prenehal obstajati, ker je bilo premalo mladih. V okviru društva je bila kako desetletje tudi uspešna glasbena šola, v kateri je bil pouk orgel, harmonike, klavirja in kitare. Poleg tega je za krajši čas deloval tudi harmonikarski ansambel, ki pa je živel le dve leti.

Nikakor ne smemo pozabiti na knjižnico, v kateri je še danes veliko novejših knjig, nedvomno vrednih branja. Knjižnica se je razširila v 70. letih. Včasih je bilo zanjo veliko zanimanja, danes pa vedno manj, saj starejši umirajo, mladi pa bolj poredkoma sežejo po knjigi, nam je dejal predsednik Mladinskega doma, domačin Silvester Metlika. Včasih si kaj sposodijo dijaki.

Nekaj časa je v okviru doma delovala tudi mladinska igralska skupina. Obstajala je približno šest let. Mladinski dom iz Boljun-

Ženski pevski zbor Mladinskega doma iz Boljunca pred desetimi leti

ca je obenem za vaščane priredil v teh letih vrsto koristnih tečajev: kuharskega, šivilskega, tečaj tipkanja, v zadnjem času pa tudi za rabo kompjuterja, ki je bil zelo dobro obiskan. Poleg omenjenih dejavnosti prireja Mladinski dom vsako leto srečolov za misijone, miklavževanje, božičnico, Prešerenovo proslavo, pustovanje, proslavo ob dnevu žena in še bi lahko naštevali. O božičnici naj povemo, da je še posebno slavnostna. Mladinski dom ob tej priložnosti namreč priredi za otroke do 14. leta starosti ex-tempore na božični motiv. Prireditelji s ponosom povedo, da se ga vsako leto udeleži več otrok. Pomembna je tudi razstavna dejavnost doma iz Boljunca. Zelo uspešna je bila pred dvema letoma razstava o Mlinih reke Glinščice, ki si jo je ogledalo vsaj 1.500 obiskovalcev. Mladinski dom poleg tega organizira tudi vsaj enkrat mesečno razne prireditve, gostovanja pevskih zborov, gledaliških skupin, predavanja in izlete. Dela je sedaj še posebno veliko, posebno še, ker je že dve leti zaradi popravil zaprto gledališče »F. Prešeren« v Boljuncu. Silvester Metlika je še

poudaril, da Mladinski dom redno sodeluje tudi z drugim, prej omenjenim društvom, ki deluje v vasi.

V soboto, 11. t.m., se na sedežu Mladinskega doma v Boljuncu obeta lepa prireditve, saj bodo proslavljali 21-letnico odprtja nove stavbe. Nastopil do domači ženski zbor, tamburaški ansambel »F. Prešeren« in moški oktet s Škofij.

Silvester Metlika je ob koncu pogovora poudaril, da so današnji problemi, ki jih ima društvo, predvsem finančne narave, saj že samo vzdrževanje poslopja veliko stane, da o drugih stroških sploh ne govorimo, drugi problem pa je predvsem v vedno manjšem odzivu publike na razne prireditve. Gre sicer za pojav, s katerim se, na žalost, v večji ali manjši meri srečujejo vsa naša slovenska kulturna društva.

(hj)

* * *

Kulturno društvo »Valentin Vodnik« iz Doline je priredilo vrsto predavanj, ki naj bi pripomogla k boljšemu poznavanju domače vasi. Prvo srečanje je bilo konec prejšnjega tedna, naslednje pa bo v petek, 27. t.m.

Jurij Paljk Poročen sem s »tujko«

Pred kratkim so me vprašali Slovenci, znanci, ki žive ob meji, še vedno zamejci, kako mi je, ker sem poročen s tujko.

Imenitno vprašanje še bolj imenitnih ljudi. Požrl sem slino, malce težko, a sem jo in odvrnil, da ne razumem, kaj pravzaprav pomeni beseda tujka. Samo nasmehnilo so se spet in takrat sem odvrnil, da je skrajno lepo, da mi zaenkrat še teče v redu, ker nisem še razporočen in tudi ločen še ne, drugače pa da je vse po starem, zakonske zgodbe pač, nič novega. Nastala je mučna tišina, ker je bilo med njimi veliko ločencev, razdvojenih in kaj jaz vem še kaj. Nesramen odgovor za nesramno vprašanje. Nič drugega, saj nimam ničesar proti ločenim in razdvojenim in vsem ostalim, ki jih je danes ogromno, nasprotno, med njimi imam celo vrsto dobrih prijateljev. Čeprav je tudi res, da mi od skupnih prijateljskih parov po ločitvi ostane samo še eden od obeh prijateljev. Drugi ali druga se nekje zgubi, si najde nekaj novega, ali pa ne ničesar, le da tega noče pokazati. Življenje pač. Ni lepo, a je vseeno življenje.

Nesramno sem usekal nazaj, ker me je motila beseda tujka. Vedel sem točno, kam so ciljali, ker sem pač poročen s Furlanko. Vsee-

no pa me je motila beseda tujka, ker moja žena ni tujka, kjer živiva, ampak sem jaz tujec, ker pač živiva na Furlanskem. Najbrž boste rekli, da si vse skupaj preveč ženem k srcu, a ni tako. Problem je namreč veliko globlji, kot običajna nesramnost tistega, ki me je vprašal, in nesramnost mene, ki sem odgovoril. Težava je v tem, da je naša družba taka kot vse druge. Čeprav si Slovenci v zamejstvu domišljamo, da smo nekoliko drugačni od drugih, imamo iste probleme in iste radosti, kot vsi drugi pač. V vsaki družbi vladajo pravila obnašanja in vsaka družba teži k poenostavljanju in poenotenju posameznika in mase ljudi. Enostavno povedano: zelo neradi vidimo okrog sebe nekoga, ki se drugače obnaša od nas, ki je drugačen. To je problem drugačnosti. V smislu, da je nenapisano pravilo vsake družbe približno takole: enak z enakimi. Tu se rojevajo težave.

Neko nenapisano pravilo vsakega zavednega Slovenca v zamejstvu pa je, da se mora poročiti s Slovenko in obratno. Ni potrebno biti sociolog in ne vem kakšen učenjak, da se vidi, kako ta trditev raste s stopnjo izobrazbe, denarjem in statusom v slovenski zamejski družbi. Enostavneje: Čim bolj je nekdo izobražen in čim bolj pripada neki določeni ugledni in spoštovani slovenski družini - družbi - kulturni ustanovi - določeni stranki - itd., tem verjetneje je, da se bo poročil ali poročila s Slovenko. Čim manjšo izobrazbo ima in čim bolj je oddaljen od vsega slovenskega, tem verjetneje je, da se to ne bo

EVROPA V KMETIJSTVU

Predsednik Kmečke zveze Alojz Debelis med branjem svojega poročila
(foto M. Magajna)

Kmečka zveza je imela v nedeljo, 29. marca, svoj redni občni zbor, ki je potekal v Prosvetnem domu na Opčinah pod naslovom »Evropa v kmetijstvu in kmetijstvo v Evropi«. Na tem zasedanju je predvsem prišlo do izraza dejstvo, da je tudi domače kmetijstvo vse bolj odvisno od evropske pa tudi svetovne kmetijske politike. O delovanju kmečke zveze v zadnji mandatni dobi sta obširno poročala predsednik te organizacije Alojz Debelis in tajnik Edi Bukavec. Oba sta predvsem opozorila, da se javno mnenje večkrat premalo zanima za kme-

tijsko problematiko. To gre pripisati tudi pomanjkljivi ali nepravilni informaciji. Govorila sta tudi o naši deželi in predvsem poudarila, da javne ustanove nimajo posluha za številne težave kmetov v tržaški pokrajini. Dotaknila sta se tudi zakona o Krasu in kritično ocenila dejstvo, da si je dežela Furlanija-Juljska krajina pridržala preveč pristojnosti.

Na občnem zboru Kmečke zveze je bilo govora še o številnih drugih problemih. Izražena je bila zahteva, naj Kraška gorska skupnost tudi v bodoči reformi javnih ustanov ohrani svoje pristojnosti na celotnem kraškem teritoriju. Deželna uprava mora posvetiti posebno pozornost manj razvitim in hribovitim območjem, so poudarili še udeleženci ter dejali, da bi morali celotnemu obdelovanemu ozemlju na Tržaškem priznati poseben status, ki drugod že velja za hribovita območja.

Obširni razpravi so sledile volitve. Člani so potrdili kandidatno listo za svet te organizacije, ki si bo na prvi seji porazdelil funkcije. Nedeljskega občnega zbora so se udeležili tudi številni gostje iz Slovenije.

V DSI v Trstu...

◀ |||| B

bi povezala s kakim močnejšim »partnerjem«. Seveda lahko zupamo v pomoč naše matične domovine, predvsem pa se moramo za svoje pravice zavzeti složno in skupno vsi člani manjšine, kajti »v slogi je moč«.

Srečanje v Društvu slovenskih izobražencev se je zaključilo z razgibano razpravo in izmenjavo mnenj med gosti in občinstvom.

zgodilo. Za slednje ljudi to ne drži popolnoma, za prvo trditev pa je to že aksiom, katerega se takoj zavedo vsi, ki samo pokukajo v našo slovensko zamejsko stvarnost. Seveda so taka poenostavljanja zelo tvegana, ker imamo tu še veliko dejavnikov, med katerimi je na prvem mestu tiha ali pa kričava asimilacija, a jo bom tokrat pustil ob strani.

In potem greš na slovenske prireditve, maše, da, tudi mašel, v gledališče, na slovenska predavanja, filme, družabnosti, itd. in tam vidiš samo Slovence, samo slovenske pare, niti enega mešanega. Če pa je že kakšen mešan par, je to že bela vrana, gotovo ni lastovica, ki naznanja pomlad. In tepce taki mešani pari zelo motijo. Zato poznam ljudi, katerih ženà ne boš nikdar videl z njimi na nobeni slovenski prireditvi, tudi njihovih mož ne. Otroci pa padajo nekam vmes. Vedno padajo nekam vmes. Padajo v to igro, ki je kruta, kot je kruta vsaka drugačnost v vsaki družbi. To se potem pozna na naših šolah, kjer je porast števila slovenskih dijakov vsak dan bolj opazen. In vsaka večina ne prenaša drugačnosti. Italijanska ne slovenske in slovenska ne...

Imam prijatelja, ki ne hodi več okrog s svojo italijansko ženo, nikamor je ne pelje več, na nobeno slovensko javno prireditev ne gre-

NOVICE

Aprila meseca bosta tudi v naših krajih nastopili sestri Nataša in Tatjana Lipovšek, priznani glasbenici, ki sta se rodili in precej časa živeli v Londonu, vendar sta se glasbeno šolali in izpopolnjevali v kraju svojih staršev, predvsem v Mariboru in Ljubljani. Nataša Lipovšek, ki je pianistka, je kljub svojim mladim letom prejela že številne nagrade in priznanja tudi na mednarodni ravni ter je nastopala predvsem v Evropi. Njena sestra, violinistka Tatjana Lipovšek, prav tako v uspehih ne zaostaja. Obe sta imeli več samostojnih in skupnih koncertov.

Sestri Lipovšek bosta v ponedeljek, 13. aprila, igrali v prostorih Slovenske prosvete v Trstu (Ul. Donizetti 3), dan kasneje pa v Katoliškem domu v Gorici.

* * *

Italijansko združenje za boj proti raku v sodelovanju z Ministrstvom za zdravstvo vabi na brezplačne tečaje vse tiste, ki bi se radi odvadili kajenja. Vse podrobnejše informacije lahko dobite na tržaškem sedežu združenja (Ul. Pietà 17), ki odgovarja na telefonsko številko 040/771173 od ponedeljka do petka od 9. do 12. ure

* * *

Čeprav je na koledarju že nekaj dni pomlad se je v četrtek, 26. t.m., za en dan vrnila zima. Vse jutro je dež neumljeno lil, nato pa je znatno padla temperatura in nenadoma je začelo na kraški planoti tudi snežiti. Slabo vreme je povzročilo številne zastoje in nekaj lažjih prometnih nesreč. Upajmo, da bo sedaj zares pomlad, čeprav tudi začetek tega tedna ni bil preveč obetaven.

* * *

Deželni svet Furlanije-Juljske krajine je v sredo, 25. t.m., sprejel zakon za razvoj Krasa. Svet je zavrnil vse popravke, ki jih je predlagala opozicija. Za zakon so glasovali stranke koalicije, druge so se vzdržale, predstavniki Liste za Trst pa so glasovali proti, češ da gre za »nepotrebno darilo Slovincem«. Več o tem prihodnjič.

»Prekmurje 1991«

Fotokrožek Trst 80 je v petek, 27. t.m., priredil v Gregorčičevi dvorani v Trstu prijeten večer z naslovom »Prekmurje 1991«. Člana fotokrožka Darko Bradassi in Monika Sulli sta predvajala diapozitive, ki sta jih lani poleti posnela v tem bolj malo poznanim predelu Slovenije ob Madžarski meji. Posnetki so bili opremljeni s skrbno izbrano glasbo in tekstom, ki sta ga napisala avtorja. Projekcija je bila pripravljena v tehniki križnega prelivanja. Avtorja je predvsem zanimala etnografska in arhitektonska plat prekmurskih krajev.

Spričo izjav nekaterih predstavnikov gibanja upokojenec je deželni predsednik gibanja upokojenec »Uomini Vivi« Stelio Pranzo, ki je kandidat na listi Federalizem za poslanske volitve v Trstu, poudaril, da njegovo gibanje potrjuje spoštovanje vrednot in načel, o katerih se je dogovorilo z listo Federalizem na vsedrjavni in deželni ravni, in to v evropskem duhu.

DAROVI IN PRISPEVKI

Gospa Gracija Gerdol je darovala v tiskovni sklad Novega lista 10.000 lir.

NOVI LIST

Izdajatelj: Zadruga z o.z. »NOVI LIST« - Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, št. 157.

Uredništvo: Martin Breclj, Bojan Brezigar, Ivo Jevnikar, Helena Jovanovič, Drago Legiša (glavni in odgovorni urednik), Miro Oppelt, Saša Rudolf, Marko Tavčar in Egidij Vršaj.

Fotostavek in tisk: Tiskarna Graphart, Trst, tel. 040/772151.

sta več skupaj, tudi na predvajanje diapozitivov ne. Edino včasih še v osmico. Vprašal sem ga, zakaj je tako, a mi ni hotel povedati, čeprav sva prijatelja in njegova žena še kar dobro obvlada slovenski jezik. Končno je rekel: »Boš že še videl!«

Upam, da bom res. Ali pa ne bom nikoli. Všeč mi je živeti nekje na robu, ker tako bolje vidim noter. Ali pa sploh ne vidim. Ker skorajda nimam kaj. Pa sploh nočem biti heroj in tudi mazohist nočem biti in nisem. Zaenkrat še gre. Ne, res nočem biti noben slovenski heroj, ker jih imamo itak že na vsakem koraku preveč, samozvanih in pravih!

Samo tujca se pa res ne bi rad počutil med ljudmi, ki govorijo moj jezik in so moji sonarodnjaki. Predobro namreč vem, kako težko je vstajati vsako jutro med ljudmi, ki ti ne rečejo niti enkrat samkrat »dobro dan«, ampak vedno »buon giorno« in prijazno odgovoriti »buon giorno« in obenem v mislih še vedno hraniti »dober dan« za prvega Slovenca, ki ga boš srečal! Morda se tega zavedamo veliko bolj tisti, ki smo poročeni s tujkami in tujci. Gotovo pa je, da znamo veliko bolj ceniti svojo besedo in spoštovati besedo naših življenjskih sopotnic, sopotnikov. In to sploh ni malo. To je veliko.